

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 16 Eylül 2015

FED'i Beklerken

Finans “oyuncularını” bir telaştır aldı: Amerikan Merkez Bankası (Federal Reserve; ya da kısa adıyla FED) yarın (Perşembe) “tarihi” bir toplantı yapıyor olacak ve “*faiz artırımına gidip gitmeyeceğini*” duyuracak. FED’in faiz artışı sinyali vermesi 2009’dan bu yana küresel krize karşı sürdürülen genişleyici para politikasının sonuna gelindiğini ve artık ucuz ve bol döviz döneminin geride kaldığını belgelemiş olacak. Büyüme beklentilerini spekülasyon sıcak para akımlarına dayandıran Türkiye ve benzeri “yükselen piyasa ekonomileri” açısından bu son derece tehlikeli ve kötü bir haber.

FED 2009’dan bu yana *miktar kolaylaştırması* adı altında üç para programı uyguladı ve küresel piyasalara 3 trilyon dolar likit para sundu. Böylelikle tüm ülkelerde doların fiyatı ucuzladı, faizler geriledi ve neredeyse sıfır düzeyine çekildi. Söz konusu operasyondan beklenen, ucuz kredi maliyetlerinin sabit sermaye yatırımlarına dönüşeceği ve ekonomik büyümeyle birlikte istihdamın arttırılabileceği idi. Ancak gelişmeler bu yönde olmadı. Taze ve likit yeni para arzına kavuşan küresel sermaye bu kaynağı öncelikle spekülasyon finansal varlıkların fiyatların şişkinleştirilmesine dayalı spekülasyon rant faaliyetlerine yöneltmeyi daha karlı buldu. Fonlar sanayi yatırımlarına dayalı reel ekonomik faaliyetler yerine, tüm dünya piyasalarını bir kumarhane kapitalizmine dönüştüren finansal rantlara aktarıldı.

Bu süreçte Amerikan iş gücü piyasalarında reel ücretlerdeki gerileme işsizlik baskısıyla birlikte sürdürülmekteydi. Nitekim elimizdeki veriler Amerika’da işgücüne katılım oranının 1970’lerden bu yana en düşük düzeyine gerilemiş olduğunu; umudu kırılmış ve iş aramaktan vazgeçmiş nüfus ile birlikte gizli işsizlik oranının da yüzde 10.7’ye ulaştığını ve hala kriz öncesi oranların üzerinde seyretmekte olduğunu belgelemektedir. Genç ve Hispanik nüfus içerisindeki işsizlik oranı ise yüzde 11’i aşmaktadır.

Merkezi Vaşington’da kurulu olan *Ekonomi Politikaları Enstitüsü*’nden (EPI) **Josh Bivens** imzalı bir Rapor (*) Amerika’da ücretli emek gelirleri ile emeğin üretkenliği arasındaki makasın hızla açılmaya devam ettiğini göstermektedir. EPI Raporuna göre, 1973 ile 2014 arasında net emek üretkenliği toplam yüzde 72.2 (yılıda ortalama yüzde 1.33) büyüme göstermesine karşın; enflasyondan arındırılmış ortalama reel ücretler toplam sadece yüzde 8.7 artmıştı (yıllık ortalama sadece yüzde 0.2!). Kaldı ki bu artışın büyük bir bölümünün 1995 – 2002 arasında gerçekleştiği izlenmekte, diğer yıllarda reel ücretlerin sürekli azalma içinde olduğu görülmektedir.

Kaynakların reel üretken sektörlerden giderek spekülasyon finansal varlıklara aktarılması; sanayisizleşme; işgücü piyasalarında esneklik adı altında güvencesiz enformel istihdam biçimlerinin yaygınlaştırılması; küresel çapta üretim atölyelerinin giderek ucuz işgücü deposu çevre ülkelere kaydırılması gibi bir dizi nedene dayalı olan bu olgunun sonucu açıktır: emeğin milli gelirden aldığı pay sürekli gerilemekte ve gelir dağılımı bozulmaktadır. Nitekim EPI uzmanlarının hesaplamalarına göre Amerika’da 2000 sonrasında şirketler toplam geliri içinde emeğin gelir payı yüzde 6.5 gerilemiştir. Bu rakam yıllık bazda hesaplandığında, sermayeye 535 milyar dolar net transfer anlamına gelmektedir.

Bu bağlamda, yazımızı *Bağımsız Sosyal Bilimciler* grubunun 2009’da krize yönelik yapmış olduğu değerlendirmeleri tekrardan vurgulayarak sonlandıralım: *mevcut kriz, kapitalizmin kaçınılmaz krizlerini finansallaşma yoluyla aşma çabalarının ürünüdür*. Dolayısıyla, FED’in faiz kararı finans burjuvazisinin stratejik spekülâtif oyunları açısından kuşkusuz önemlidir, ancak bu satırlarda bahsettiğimiz yapısal sorunların çözümüyle ilgisi bulunmamaktadır.

(*) *Economic Policy Institute, (EPI) “Raising America’s Pay: Why It’s Our Central Economic Policy Challenge”*, Eylül. www.epi.org